

41a MARXA DE PRIMAVERA

12 de maig de 2019

ORGANITZACIÓ

COL·LABORACIÓ

Ajuntament de
Cassà de la Selva

AJUNTAMENT
DE LLAGOSTERA

Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya

El paradolmen de la Roca de les Tres Rases. FOTO: Joaquim Carreras.

Errors de càlcul

ELVIS MALLORQUÍ

Avui, el capitalisme, el sistema econòmic que regeix el món, condiciona bona part dels actes de les nostres vides. Fa set-cents anys, de capitalistes, ja n'hi havia. Pocs i a les ciutats, però n'hi havia. Eren mercaders o, millor dit, ho havien estat i, en comptes de viatjar, es dedicaven a invertir diners en els viatges que feien d'altres en nom seu. Ells aportaven el capital i els altres la feina i el risc.

Aquests primers capitalistes sabien bé que els camins eren importants per moure, com més ràpidament millor, els productes dels llocs on els produïen cap allà on els podien consumir. Però també sabien que ells encara no dirigien el món d'inicis del segle XIV, sinó que hi havia gent molt poderosa que imposava els seus principis, les seves voluntats, per sobre de qualsevol 'racionalitat' capitalista o comercial. Això podia dur els mercaders a uns terribles errors de càlcul en les seves inversions, com el que es va produir en el principal camí del terme de Cassà, el que unia la ciutat de Girona amb el port de Sant Feliu de Guíxols.

El desdoblament del camí. L'any 1322 els jurats de la ciutat de Girona van encarregar a un mestre d'obres del bisbat de Carcassona, Joan Batlle, de Salsà, l'eixamplament del camí de Girona a Sant Feliu de Guíxols per tal que hi circulessin tant els traginers amb animals de bast com les carretes. Per finançar-ho, els gironins van crear una imposició que gravava totes les mercaderies transportades «in animali vel in carretis» entre el port de Sant Feliu i la ciutat de Girona: sacs d'avellanes, roldor i castanyes, cànem, càrregues de drap de lli, llana, sèu, carnsalada, fusta, cordovans, draps blancs de Banyoles, cera, arròs, comí, mataluga, cuir, forment, ordi, mill, blats, sal, cairats, vi, oli i peix salat, entre molts altres productes. Qui ho pagava era, és clar, els «traginerii sive carreterii» que les transportaven. Entre ells hi havia molts pagesos del veïnat de Penedes, situat just a la meitat del camí, que completaven la migradesa derivada de les incerteses del treball agrícola dels seus camps fent de traginers. Tot i això, el fet que tant la ciutat de Girona com els termes de Cassà de la Selva i de Llagostera fossin de jurisdicció reial estalviava altres taxes i molts conflictes als mercaders gironins. Però no sabien que seria per ben poc temps.

Una decisió trascendental del rei Jaume II. Després de gairebé tres anys d'haver enviutat de la seva tercera muller, el rei Jaume II es va tornar a casar el desembre del mateix any 1322 amb Elisenda de Montcada. Aquest matrimoni segellava l'aliança del monarca, de cinquanta-cinc anys, amb una de les famílies nobiliàries catalanes amb més renom i just abans de l'inici d'una de les aventures més arriscades del rei: la conquesta de Sardenya. Potser per agrair-li el suport en la campanya

La Capçana, al costat del camí de Sant Feliu. FOTO: Joaquim Carreras.

El pas per la riera Verneda, bastant deteriorat. FOTO: Joaquim Carreras.

o per pagar part de les despeses, Jaume II va cedir l'any 1324 el castell de Llagostera al germà d'Elisenda, Ot de Montcada. I a inicis del 1326 hi va afegir els castells de Caldes de Malavella i de Cassà de la Selva, amb tots els seus drets. Això va significar que els territoris d'aquests castells van passar de la jurisdicció dels veguers reials de Girona a la dels Montcada. Res podia alterar més els interessos comercials de molts ciutadans i mercaders gironins.

Durant els anys 1327-1329 els jurats de la ciutat van protestar enèrgicament perquè Ot de Montcada havia creat un mercat setmanal i una fira anual a Llagostera i, a més, havia prohibit als seus nous vassalls tota mena de comerç i de contractació amb els habitants de Girona. Tot plegat va dur aquests darrers a defensar davant el rei la llibertat de les seves comunicacions amb el port de Sant Feliu de Guíxols i també amb la força de les armes: ells van intervenir en la invasió del castell de Cassà la tardor del 1329.

Conflictes amb els Montcada. A la segona meitat del segle XIV Sant Feliu de Guíxols va esdevenir carrer de Girona el 1351 i la jurisdicció de Cassà va passar a la ciutat de Girona el 1352. Però els deutes derivats de la guerra de Castella van fer que el rei Pere III el Cerimoniós la tornés a vendre als Montcada l'any 1359. Els conflictes a Cassà s'agreuaren encara més a la fi del segle XIV: el 1386 el rei Pere III va erigir Cassà de la Selva carrer, braç i membre de la ciutat de Girona, la qual cosa conferia els privi-

legis i els drets dels gironins als cassanencs. Però el seu fill, Joan I, molt amic de Gastó de Montcada, va retornar-li la senyoria sobre el castell. Aleshores, els gironins van organitzar una milícia que va cremar el castell del 1390. El conflicte judicial que se'n va derivar encara cuejava tres anys després.

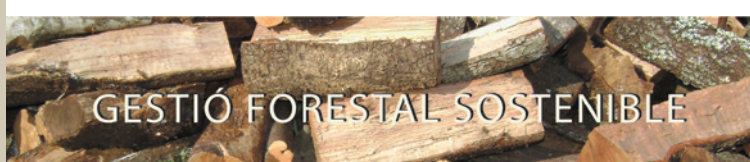
Les traces del vell camí. Encara que hagi plogut molt des del segle XIV fins avui, el camí tradicional de Girona a Sant Feliu de Guíxols reformat el 1322 no ha desaparegut del tot. De fet, coincideix amb el traçat dels carrers del Molí, d'Avall, la plaça de Sant Pere i el carrer del Raval. És un dels eixos principals a partir del qual va créixer la vila de Cassà que té l'origen en una petita cellera al voltant de l'església de Sant Martí.

Després del carrer del Raval, el vell camí es dirigeix cap a les Cases Barates, les volta per ponent i travessa la carretera C-250 gairebé a dalt de la costa d'en Barnada. Segueix a llevant pel mig de la petita coma del torrent d'Amalaric, antic nom que coincideix amb el del puig que ara és ocupat per la urbanització Mas Cubell. L'antic camí de Sant Feliu de Guíxols resseguia l'actual ronda de la Sardana i amb l'inici del camí asfaltat de Verneda i dels Metges. Se'n separa després de travessar el torrent dels Abeuradors, nom que recorda els punts on podien beure els animals

que transitaven pel camí ral. Aleshores, s'entafora en una zona arbrada a ponent del camp d'en Viet i es converteix en un camí fondo fins a trobar el curs de la riera Verneda. Fins fa pocs anys es conservava prou bé el passallís construït amb carreus de pedra treballada sobre la riera. Avui està molt malmès i completament intransitable a causa de les riudes, però les pedres encara s'hi conserven.

Recuperar la història. Aquest any 2019, en contra de tota lògica capitalista, s'ha reconstruït a Girona el vell pont del Dimoni, que havien fet construir els jurats de la ciutat de Girona l'any 1357. La reconstrucció del pont no ha estat fruit de cap càlcul de benefici comercial, sinó la reclamació constant dels veïns de Santa Eugènia que recordaven la promesa feta en desmuntar-se que l'Ajuntament el reconstruiria. Han hagut de passar més de cinquanta anys, però al final els habitants del barri —i antic municipi independent— han recuperat un dels símbols de la seva identitat.

A Cassà, amb el passallís de Verneda, es pot fer el mateix. Ja s'ha netejat el camí fondo que arriba a la riera, però cal un sistema còmode per passar-la i, a l'altra banda, cal recuperar alguns trams que han estat llaurats perquè ningú no hi passava. I així, la voluntat dels ciutadans, la necessitat de caminar per mantenir la bona salut i el plaer per passejar pel mig dels camps i dels boscos podrà tornar a superar els càlculs de beneficis dels especuladors capitalistes.

GESTIÓ FORESTAL SOSTENIBLE

AGRIFORESTAL LLOVERAS

C/ÀNGELS, 13. 17244 CASSÀ DE LA SELVA
MÒBIL 609 807 815
A/E agriforestal_lloveras@hotmail.com

L'itinerari

JOAQUIM CARRERAS BARNÉS
Sortim del Passeig Vilaret pel carrer Bonavista fins a la plaça de l'Avenir, també coneguda com la plaça dels Porcs, pel mercat que hi hagué en temps passats. En aquest punt prenem el carrer Cervantes, que no és res més que una part urbana de l'antic camí històric entre Girona i Sant Feliu de Guíxols en el seu pas per Cassà. Seguirem per aquest camí una bona estona i és un dels objectius que persegüim en aquesta edició de la Marxa i ocupa també l'anàlisi històrica que es fa en l'altre text del desplegable.

1 Camí històric de Girona a Sant Feliu de Guíxols. Travessem la Rambla i, pel perímetre de les Cases Barates, arribem a la carretera C-250, que és la continuació del carrer Marina i, per tant, la carretera de Sant Feliu. També la travessem per prendre un camí que, en passar per un tram enfonsat, evoca l'antic camí de pas. Ens porta a una rotonda del final del passeig de la Sardana de la urbanització Mas Cubell. Passem per davant de les instal·lacions del bombers fins que arribem a la carretera dels Metges, que prenem en un primer tram. Just després de passar per sobre el torrent de les Cadenes (antigament Abeuradors), deixem el tram asfaltat i ens decantem cap a la dreta pel camí fondo, el camí tradicional.

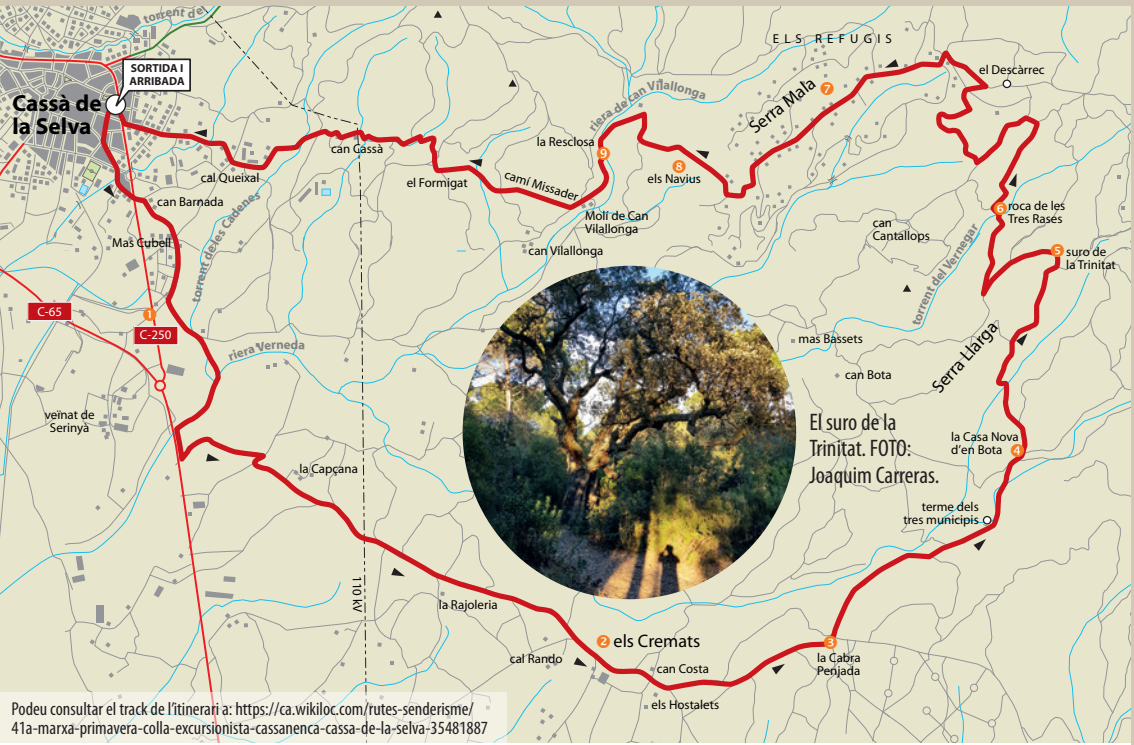
Es tracta d'un tram de camí públic que l'Ajuntament de Cassà, amb bon criteri, desbrossa habitualment i es manté transitable fins que s'arriba al curs de la riera Verneda. Travessem la llera de la riera just pel costat d'unes restes d'obra, de l'antic pas elevat per creuar-la. No podem continuar pel camí de Sant Feliu perquè l'han engolit uns camps de conreu. Tot i així, prenem a continuació un pas desbrossat per a l'ocasió, que esperem que es consolidi, i per la mota esquerra de la riera (lloc de servitud pública) ens apropa, enmig d'una vegetació de ribera exuberant, fins al pont de la carretera (ara C-65) de Sant Feliu. Aquest pont, destruït durant la retirada republicana, va ésser refet en la immediata postguerra i fa ben poc es va tenir constància d'aquest fet amb unes fotografies de procedència italiana.

El recorregut gira cap a l'esquerra, cap a migdia, i passant per un tram mig camí mig corriol paral·lel a la carretera, ens apropa al primer tram de bosc de la ruta. El camí, ja més fresat, travessa el bosc fins que retorna a l'antic camí de Sant Feliu, a l'alçada de la Capçana, notable mas del costat del vial. Creuem la pista que ve de la carretera i de la zona industrial del Trust i va cap a la Resclosa de Verneda, lloc visitat en altres recorreguts de la Marxa.

Novament a l'històric camí, deixem el mas a l'esquerra i, seguint una línia gairebé recta, com no podia ser d'una altra manera, passem entre camps de conreu i ben aviat pels boscos, més aviat magres, que s'estenen en aquest tram fronterer entre Cassà i Llagostera, això és, entre els veïnats de Verneda i la Bruguera. Deixem a sobre nostre la línia d'alta tensió instal·lada fa més de vint anys i que, com qui no vol la cosa, ja forma part de la nostra visual. La Rajoleria és l'última casa de Cassà i quan novament entrem entre conreus, ja som al municipi de Llagostera, del qual veiem tot seguit dues cases a la nostra dreta, cal Genyo i cal Rando.

2 Veïnat de la Bruguera (Llagostera). Passem per un petit tram asfaltat, d'uns 150 metres, flanquejat per uns suros 'ben plantats', mentre l'horitzó s'obre cap a migdia, amb el campanar de Llagostera vigilant i la serralada de Cadiretes i Ardenya en el punt de fuga. Deixem l'asfalt i continuem pel camí de Sant Feliu deixant a mà dreta les naus d'una granja imponent. De l'indret per on passem se'n diu *els Cremats* i potser prové del sòl sorrenc que ens acompanya. Ben aviat, a mà esquerra, apareix can Costa (també coneguda per can Matadimonis) i, uns metres més enllà, els Hostalets, nom que s'associa indefectiblement al camí públic de Girona a Sant Feliu. I en aquest punt el deixem definitivament, quan Sant Feliu de Guíxols és a uns 12 km aproximadament...

3 La Cabra Penjada. Girem cap a l'esquerra quan fa uns 6 km i escaig que hem sortit de Cassà. Avancem entre camps de conreu i un bosc que senyoreja amb uns suros ben pelats i una franja preventiva per als incendis ben mantinguda. Un renglera de termes de propietat ens acompanya una estona fins arribar a la Cabra Penjada, una cruïlla estratègica de camins. Aquí ens espera també el primer avituallament de la Marxa.

A dalt, la Casa Nova d'en Bota amb el puig Aldric a la dreta. A baix, expectació davant una enorme cassoleta en una roca. FOTOS: Joaquim Carreras.

Baixem suaument pel camí mentre, davant nostre, entreguardem el Puig Gros, talaia d'aquesta contrada de les Gavarres. En la propera bifurcació de camins, hem d'anar cap a l'esquerra. És just el lloc on podrem visitar, fent una petita marrada, el terme de tres municipis: Llagostera, Cassà i Santa Cristina, just a sobre de la riera Verneda una altra vegada. I continuem a prop de la riera amb bones vistes cap al cim de l'Aldric, l'altra talaia gavarrenca.

4 La Casa Nova d'en Bota. Travessem la Verneda entrant novament al municipi cassanenc. A la cruïlla anem rectes, de l'esquerra es ve de can Bota i Cassà, i cap a la dreta es va al mas del Roquetal i a Romanyà. Uns metres enllà deixem, a la dreta, la Casa Nova d'en Bota, de la qual es diu que la divisòria dels termes municipals (Cassà-Santa Cristina) passa pel bell mig del menjador. Comencem a pujar com no s'ha fet fins ara en tota la ruta i ben aviat deixem la pista principal que duu a l'Era de la Llaca i al Puig Gros. A continuació girem cap a l'esquerra, on hi ha el centre logístic de la colla senglanera de la zona.

5 El Suro de la Trinitat. Seguim i de la bifurcació que hi ha a uns 300 metres prenem el brancal de la dreta. Farem un quilòmetre de costa amunt, és la Serra Llarga, seguint sempre el camí principal. Feta aquesta distància, i en un tram que el camí planeja, girem a l'esquerra en un bifurcació evident. No més de 150 metres de lleugera baixada ens porten a l'emplaçament, a la nostra dreta, del monumental Suro de la Trinitat: aquell que en Lluís del Roquetal explicava que, en la postguerra, es va salvar de les tales massives de suros perquè tenia... nom.

I continuem baixant, deixant dos respectius camins a mà dreta, però al tercer des del Suro, uns 500 metres, prenem el camí de la dreta tot deixant el vial principal. Ens encarem cap a tramuntana per un tram poc concorregut, amb uns suros de molt bon veure fins arribar a un cul de sac. En la bifurcació de corriols prenem el de la dreta, que ben aviat ens porta a travessar el Vernegar, torrent que recull les aigües del comal i que desguassa a la Verneda. Remuntem per l'altre vesant i passem entremig d'una espessa trama vegetal. Els arboços i els brucs han crescut tant que és factible caminar-hi per sota. Un racó gairebé exòtic.

6 La Roca de les Tres Rases. Pugem amunt i van apareixent afloraments de roca granítica que en alguns llocs de les Gavarres han propiciat destacats monuments megalítics... Passem pel costat d'unes prominents

El terme dels tres municipis. FOTO: Joaquim Carreras.

roques que, en la seva cara nord, ofereixen una notable cassoleta, d'origen natural segons demostren els geòlegs (amb creixement d'un centímetre per mil·leni!). I uns metres més enllà destaca un conjunt natural de roques que formen una cavitat que va ser aprofitada pels habitants de la prehistòria.

Es tracta de la Roca de les Tres Rases, batejada així per en Jaume Abel i en Quim Mundet en referència a una roca propera que presenta tres prominències característiques. S'hi van trobar diversos elements d'indústria lítica i ceràmica, i tot fa pensar que era l'aixovar d'un enterrament. Es tracta, doncs, d'un abric sepulcral o paradolmen i és possiblement el monument prehistòric més important del municipi cassanenc. Més amunt, a prop de l'Era de la Llaca, n'hi ha d'altres, però per ara sense troballes que ho demostrin. Són datats d'entre 1.800 i 2.500 aC, del final del neolític a l'edat del bronze.

Uns metres enllà, quan arribem a un camí i trobarem l'avituallament central de la Marxa, estem a uns 11 km i escaig de la sortida i hem fet més de la meitat del recorregut. Continuem remuntant i el camí ens porta a una pista que prové del Descàrrec d'en Gironès. Anem cap a l'esquerra, en baixada fins a uns 450 metres en direcció migdia fins que deixem la pista principal i prenem un camí cap a la dreta. És just abans de l'arrabassada de can Cantallops, uns camps guanyats al bosc en un lloc que ja en deien les Planes.

7 Serra Mala. Remuntem, doncs, cap a la dreta entremig d'un bosc recentment talat, cosa que afavoreix una altra visió panoràmica, aquesta vegada cap a la plana selvatana, el Montseny i les Guilleries. Passem a prop d'algunes cases dels Refugis, la urbanització que ocupa la Serra Mala des dels anys setanta. El camí principal ens deixa a la pista de Cassà als Metges, on girem cap a l'esquerra per seguir-la fil per randa durant més d'un quilòmetre entre parcel·les i habitatges en allò que abans era una carena del massís.

8 Els Navius. Deixem la pista principal poc abans de retrobar l'asfalt, on hi ha una petita barraqueta. Girem cap a la dreta i remuntem un xic. Uns metres més endavant també ens decantem cap a la dreta i, finalment, passem entremig de les dues darreres edificacions de la urbanització. Per endavant, un dret de pas entre parcel·les i el camí dels Navius, que passa a prop del cim del mateix nom. En la bifurcació, a mitja baixada, anem cap a la dreta i continuem baixant. Quan comença a planejar i la ruta arriba a prop de la riera, hem de vigilar de prendre un desviament a la dreta que ens porta just a la resclosa del Molí d'en Vilallonga, situada enmig de la riera de can Vilallonga.

9 La resclosa del Molí d'en Vilallonga. Un darrer control d'avituallament ens hi espera i, per l'esquerra, ens dirigim cap al Molí. Quan hi som, deixem la pista i, a la dreta, agafem el Camí Missader, la línia més recta possible fins a Cassà. Travessem la conducció canalitzada d'aigua de can Vilallonga, passem pel costat d'un dels aqüeductes i, sense perdre el fil de la direcció, remuntem per Aigües Blanques. En arribar a prop del Formigat ens decantem cap a la dreta i deixem doncs el Camí Missader, que es perd entre plantacions de pins. En la cruïlla de camins del Formigat prenem el que va en direcció nord-oest, des de l'inici del qual es veu, altiu, el campanar de Cassà.

Fent alguna ziga-zaga i sense desviar-nos del camí principal, ens apropem a Can Cassà. Hi passem pel costat i seguim en direcció al nucli urbà. Abans travessem novament el torrent de les Cadenes i ben aviat ens retrobem amb l'asfalt. A cal Queixal continuem recte i, unes desenes de metres més endavant, entrem al poble pel carrer Verneda. El seguim fins a la carretera Marina i després, cap a la dreta, fins arribar al punt de sortida, el Passeig Vilaret. Haurem fet uns 20 quilòmetres que esperem hagin estat interessants i plaents.